

Innst. 190 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:15 S (2015–2016)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre flere minoritetsspråklige formell utdanning og arbeid raskt

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre at minoritetsspråklige får mulighet til å kombinere ulike ordninger språkopplæring, introduksjonsordning og andre ordninger med formell utdanning og arbeide – etter modell fra forsøkene med opplæringstilbud for helsefagarbeidere i Røros og Gloppen kommuner.»

Forslagsstillerne peker på at det er behov for å bruke både tiden og pengene mer effektivt når flyktninger skal integreres, og få opplæring og utdanning i Norge. Nødvendig fleksibilitet i hele systemet som har ansvar for integrering, utdanning og arbeid, må til. I tillegg er det nødvendig å se på endringer i bosettingsordningen. Forslagsstillerne peker på at Integreringsprogrammet må gjøres mer fleksibelt og må kunne benyttes til å gi formell kompetanse og forlenget når det er en del av et fastlagt løp. Språkopplæring og arbeid må kobles sammen så flyktningene oppnår bedre og mer formell kompetanse raskere. Det er også behov for å tilpasse ulike utdanningsløp gjennom vekslingsmodellen eller andre tilpasninger, slik at de kan rettes mer direkte mot behov i kommu-

nesektoren eller i annet lokalt arbeidsliv. Det vil gi flere mulighet til fullført løp, mer praktisk opplæring og bedre språkopplæring som en del av det formelle opplæringsløpet.

Flere steder i landet er det nå satt i gang fireårige løp for helsefagarbeidere, blant annet i Røros og Gloppen kommuner.

Bakgrunnen er de problemene som mange asylsøkere/flyktninger har med å få seg utdanning og arbeid.

Det vises til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen sendte i brev av 24. november 2015 representantforslaget til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ved statsråd Solveig Horne for vurdering. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 8. desember 2015.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Bjørn Erik Hollevik, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om nød-

vendige regelendringer og tiltak for å sikre flere minoritetsspråklige formell utdanning og arbeid raskt.

Komiteen viser til statsrådenes vurderinger i brev av 8. desember 2015.

Komiteen mener en må utnytte tiden og pengene effektivt i opplæringen og kvalifisering av flyktningene som kommer til landet og får opphold her.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker det akutte og store behovet det er for raskt å sikre at de som får beskyttelse i Norge, skaffer seg kompetanse som kan gi arbeid. Det er mennesker med store ressurser som kommer, og da må vi sørge for at disse ressursene kan blir brukt til beste for den enkelte og samfunnet.

Disse medlemmer påpeker at det er behov for å bruke både tiden og pengene mer effektivt når flyktninger skal integreres, få opplæring og utdanning i Norge. Det er nødvendig med fleksibilitet i hele systemet som har ansvar for integrering, utdanning og arbeid. I tillegg er det nødvendig å se på endringer i bosettingsordningen. Integreringsprogrammet må gjøres mer fleksibelt, det må kunne benyttes til å gi formell kompetanse, og det må kunne forlenges når det er en del av et fastlagt opplæringsløp. Språkopplæring, formell kompetanse og arbeid må kobles sammen så flyktningene oppnår bedre og mer formell kompetanse raskere. Det er også behov for å se på hvordan ulike utdanningsløp gjennom vekslingsmodellen eller andre tilpassinger, kan målrettes mer direkte mot behov i kommunesektoren eller i annet lokalt arbeidsliv, slik at flere får en mer praktisk opplæring og språkopplæring som en del av det formelle opplæringsløpet. Bakgrunnen er de problemene som mange asylsøkere/flyktninger har med å få seg utdanning og arbeid. Mange har ikke gode nok språkkunnskaper til å få fullt utbytte av det ordinære skoletilbudet. Samtidig har mange for dårlige norsk-kunnskaper til å kunne få jobb.

Disse medlemmer viser til at målsettingen for forslaget er å:

- Kvalifisere fremmedspråklige voksne slik at de kan forsørge seg og familien og få fast jobb.
- Se på ulike regioners behov for flere fagarbeidere, bl.a. helsefagarbeidere, i årene framover.
- Gi fremmedspråklige voksne en arena hvor de kan lære seg norsk ved å koble sammen teori og praksis.

Disse medlemmer viser til at det flere steder i landet nå er i gang 4-årige løp for helsefagarbeidere. Det er slike forsøk i Sogn og Fjordane, og nå er det

også startet opp på Røros i Sør-Trøndelag. Utdanningstilbudet «Helsefag for minoritetsspråklige», bygger på et tilsvarende opplegg som Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune tilbyr. Dette er det viktig å få til mange steder i landet.

Disse medlemmer viser til de forsøkene som er i gang der elevene i løpet av fire år skal gjennomføre videregående utdanning med samme fag- og timefordeling som ordinære elever. Det vanlige utdanningsløpet er to år på skole og to år som lærling. Disse elever får opplæringen organisert på en alternativ måte: to dager undervisning og tre dager praksis i kommunehelsetjenesten. Etter fire år vil de ha gjennomgått samme teori som elevene og hatt like lang tid i lære som ordinære lærlinger. Utdanningen avsluttes med fagprøve. Kommunene i regionen her stiller med praksisplasser og etter hvert lære-plasser.

Disse medlemmer viser til at i Gloppen kommune har de hatt et slikt opplæringstilbud. Det har vist seg vellykket i praksis, og elever er nå i ferd med å fullføre. Til NRK Sogn- og Fjordane sier Tore Thorsnes, som er leder for Nav i Sogn og Fjordane, at flere kommuner nå ønsker å få til en slik utdanning for flyktninger. Han mener erfaringene fra Gloppen har vært en suksess, men at regelverket gjør det for vanskelig og at de har bedt direktoratet og departementet om å få et mer fleksibelt regelverk for å kunne utvide dette tilbudet.

Disse medlemmer mener det haster å få på plass nødvendig fleksibilitet i regelverket både når det gjelder integreringsprogrammet, utdanningen, Navs ulike ordninger og Voksenopplæringa, slik at denne måten å gi utdanning på blir brukt i langt større omfang. Det viktige er at flyktninger og minoritetsspråklige kan få en langt mer tilpasset og funksjonell bruk av det opplæringstilbudet de har krav på, slik at språkopplæringene bli bedre, opplæring gir formell kompetanse og at koblingen til lokalt arbeidsliv etableres under opplæringene.

Disse medlemmer viser til Meld. St. 16 (2015–2016) med forslag til ulike tiltak for grunnleggende kvalifisering for voksne flyktninger og innvandrere.

Disse medlemmer viser til at meldingen støtter retningen i dette representantforslaget og behovet for å legge bedre til rette for at de som ønsker og har behov for det, skal kunne ta grunnskoleopplæring og videregående opplæring i introduksjonsprogrammet. Disse medlemmer viser til at det da er behov for lovendringer og at de må komme raskt.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i meldingen mener det er behov for å endre rundskrivet om introduksjonsordningen for å fjerne begrensningen om at kun deler av videregående opplæring kan inngå i programmet. Disse medlemmer støtter dette og mener at større deler av videre-

gående opplæring eller videregående opplæring på hel- eller deltid må kunne inngå i programmet for deltakere som har rettigheter til det og kan ha utbytte av det.

Disse medlemmer mener også at introduksjonsloven må endres for å stimulere til at kommunene bruker muligheten til å forlenge programmet utover to år og at det blir foretatt nødvendige regelendringer slik Nav i Sogn og Fjordane har søkt om. Et slikt program kan fange opp minoritetsspråklige og gi dem mulighet for fullført videregående utdanning der det er hensiktsmessig og nødvendig for å kunne komme i arbeid.

Disse medlemmer mener også at ulike tiltak for at flere kommuner arbeidsretter introduksjonsprogrammet og samarbeider med offentlige og private arbeidsgivere, er nødvendig for å gi fremmedspråklige voksne en arena hvor de kan lære seg norsk og koble sammen teori og praksis.

Disse medlemmer mener derfor det er behov for fortgang i arbeidet med regelendringer, og at de må favne bredt slik at flere kommer inn i kompetansegivende løp og kan fullføre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre at minoritetsspråklige får mulighet til å kombinere ulike ordninger som språkopplæring, introduksjonsordning og andre ordninger med formell utdanning og arbeide – etter

modell fra forsøkene med opplæringstilbud for helsefagarbeidere i Røros og Gloppen kommuner.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreslå nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre at minoritetsspråklige får mulighet til å kombinere ulike ordninger som språkopplæring, introduksjonsordning og andre ordninger med formell utdanning og arbeide – etter modell fra forsøkene med opplæringstilbud for helsefagarbeidere i Røros og Gloppen kommuner.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:15 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre flere minoritetsspråklige formell utdanning og arbeid raskt – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 3. mars 2016

Helge André Njåstad

leder

Eirin Sund

ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 8. desember 2015

Vurdering av representantforslag 15 S (2015-2016) fra Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes - Om nødvendige regelendringer og tiltak for å sikre flere minoritetsspråklige mulighet til formell utdanning

Jeg viser til brev fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité 24.11.15 om representantforslag 15 S (2015-2016) fra Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes. Svaret er utarbeidet med innspill fra Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet.

Representantene ber regjeringen foreslå regelverksendringer og andre tiltak som skal gi innvandrere mulighet til å kombinere tjenester og tilbud på tvers av sektorer. Representantene mener introduksjonsprogrammet må bli mer fleksibelt og legge mer til rette for utdanning og behov i arbeidslivet. En vekslingsmodell innen videregående opplæring trekkes fram som et særlig egnet utdanningsløp for innvandrere, og Røros og Gloppen nevnes spesielt. Det pekes på behovet for fleksibilitet i regelverket som regulerer introduksjonsprogram, utdanning og NAVs ulike ordninger.

Jeg er enig med representantene i at vi må utnytte tiden og pengene effektivt i opplæring og kvalifisering av flyktninger som kommer til landet og får opphold her. Jeg er enig i at det er behov så langt som mulig å legge inn fleksibilitet i regelverket som regulerer introduksjonsprogram, utdanning og NAVs ulike ordninger. Dagens nivå på flyktningtilstrømmingen vil utfordre kapasiteten for eksempel i kommunesektoren, og understreker betydningen av et effektivt kvalifiseringsarbeid. Vellykket integrering er avhengig av innsats fra den enkelte selv. I tillegg krever det ofte innsats fra flere sektorer lokalt for at den enkelte skal komme i gang med livet sitt i Norge, kunne komme seg i arbeid og bli selvforsørget.

Regjeringen skal våren 2016 legge fram en melding til Stortinget om livslang læring og utenforskap. Meldingen retter seg mot voksne med svake grunnleggende ferdigheter, lav utdanning eller som ikke får sin utdanning godkjent - og som står i fare for å falle ut, eller som allerede har falt ut av arbeid. Innvandrere er en sentral del av målgruppen. Meldingen er utarbeidet i fellesskap av Kunnskapsdepartement, Arbeids- og sosialdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Målet er å utvikle en mer samordnet og helhetlig politikk som skal bidra til at flere får en stabil tilknytning til arbeidslivet. Gjennom meldingen om livslang læring

og utenforskap vil regjeringen fremme både tiltak som skal forbedre ordningene i hver sektor og som skal gjøre tjenestetilbudet mer samordnet. Det vil i samsvar med representantenes forslag for eksempel fremmes tiltak for å legge bedre til rette for utdanning innenfor introduksjonsprogrammet. For å gjøre opplæring for voksne mer fleksibel og individorientert skal det også settes i gang forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i utvalgte yrkesfaglige utdanningsprogram. En av hensiktene er å gjøre det lettere å kombinere videregående opplæring med introduksjonsprogrammet og arbeidsrettede tiltak i NAV.

Den nye meldingen om integreringspolitikk som skal legges fram våren 2016, skal vurdere hvordan virkemidlene vi har for å få til rask bosetting og rask inntreden i arbeid og utdanning, kan bli mer effektive og målrettede i lys av den økte asyltilstrømmingen.

Representantene er inne på at språkopplæring og arbeid må være mulig å kombinere, og at kvalifiseringen må rettes inn mot behovene i lokalt arbeidsliv. Introduksjonsprogrammet skal nettopp inneholde både opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tiltak som forbereder til arbeid eller utdanning. Regelverket gir i dag kommunene stor fleksibilitet til å tilrettelegge programmet ut fra individuelle behov. Mange kommuner har opparbeidet seg god erfaring for eksempel med å kombinere språkopplæring og arbeidspraksis fra et tidlig tidspunkt. Vi ser likevel at en del kommuner har utfordringer med å tilby relevante tiltak og et individuelt nok tilpasset løp. Flere pågående meldingsarbeider tar sikte på forbedringer av introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Opplæring som tilbys gjennom NAV skal bidra til at arbeidssøkere kvalifiseres til ledige jobber. Opplæringen gis som kortvarige arbeidsmarkedskurs (AMO), eller som ordinær utdanning for de som har nedsatt arbeidsevne. Opplæring kan også gis i kombinasjon med for eksempel arbeidspraksis.

NAVs opplæringstilbud til arbeidssøkere vil forsterkes fra 2016, gjennom opprettelse av et nytt to-årig yrkesrettet opplæringstiltak. Dette er et tiltak som er innrettet mot arbeidssøkere med svake kvalifikasjoner eller svake grunnleggende ferdigheter som står uten rett til opplæring i det ordinære utdannings-systemet eller innenfor introduksjonsordningen for innvandrere. Tiltaket legger til rette for et utvidet samarbeid med fylkeskommunen for å få flere arbeidssøkere til å fullføre videregående opplæring.

Personer som ikke har rett til dagpenger, kan motta tiltakspenger mens de deltar på tiltak. Dagpenger er en midlertidig ytelse ved arbeidsledighet og hovedregelen er at det ikke gis dagpenger til personer under utdanning. Unntak fra denne hovedregelen er blant annet knyttet til

- opplæring i form av arbeidsmarkedstiltak eller visse typer kortvarige utdanningsløp
- opplæring som er tilpasset fullt arbeid

- på særlige vilkår; utdanning/opplæring påbegynt min. seks måneder før ledigheten
- deltakelse på full tid i godkjent opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere i inntil ett år
- deltakelse i introduksjonsprogrammet for nyankomne innvandrere

Arbeids- og velferdsdirektoratet har foreslått noen mindre justeringer i dagpengeregelverket som Arbeids- og sosialdepartementet nå vurderer.

